

Toimenpide	toimijat	Toteutuneet toiminnot	Suunnitelma/huomiot
Toimenpide 5 Laajentuneessa Lahdessa kohdennetaan maaseuturakentamisen ohjaukseen, neuvontaan ja lupaprosesseihin maaseutuasumista ymmärtävää asiantuntemusta ja resursseja.	* tekninen ja ympäristötoimialan kaavaillat, aluejohtokunnan asukastilaisuudet * Päijät-Hämeen maaseutuhallinto, * Päijät-Hämeen liitto	Toteutunut Kaavaillat, sähköiset järjestelmät lupaprosesseissa, kaavoituskatsaus ja asukaslehdet käytössä Päijät-Hämeen liitossa on valmisteltu energia- ja ilmastomuutoksen ohjaukseen ja neuvontaan liittyvää hanketta.	Jatketaan ja kehitetään toimintaa. Toimii kaiken aikaa.
Toimenpide 8 Maaseudun laajakaistahankkeiden toteuttamiseen etsitään yhteistyökumppaneita ja tuetaan niitä koko kaupungin kyläalueiden alueella.	* hanketoiminta, Leader, ELY * yksityiset verkkotoimijat * tekninen ja ympäristötoimiala * aluejohtokunta * maaseutuhankkeet * Lahti-Energia Oy? * Nastola-seura	Ei toteutunut On käyty neuvotteluja ELY:n, DNA:n kanssa v. 2017. Neuvottelut aloitettava uudelleen 2021. Käytävä myös muut Operaattorit, Kaupunki, Lahti Energia ja Etpähä. Nastola-seura on esittänyt valokaapelin vetämistä Nastolan alueelle.	Teollisuuden ja yritysten tarpeet on selvitettävä ja vetovastuu asiasta selkeästi jollekin taholle..
Toimenpide 10 Alueiden omaehtoista selviytymistä lisätään ottamalla paikalliset yhteisöt ja elinkeinoelämä mukaan kaupungin ja alueiden turvallisuussuunnitteluun.	* tekninen ja ympäristötoimiala, * aluejohtokunta * vammaisneuvosto * Päijät-Hämeen maaseutuhallinto	Toteutunut Ollut kylien turvallisuushankkeita, jossa palo- ja poliisiviranomaiset mukana. Kyläkohtaista koulutusta ja suunnitelmia (kylien turvallisuussuunnitelmat). Hyödynnetään sosiaalista mediaa. Infotaan kylien yhdistyksiä ja toimitaan linkkinä eri toimijoiden välillä. Kesäasukkaille suunnatut opastukset/tiedotteet Hanke Päijät-Hämeessä asian puitteissa. Asukaspalautteen pohjalta aidattu leikkialueita turvallisemmiksi (katu, vesistö)	Turvallisuusasiat ajankohtaisia, asia tulee pitää esillä. Lisäksi keskusteltu Päijät-Hämeen Viestikilta ry:n kanssa poikkeustilanteiden viestintävälineistä ja varautumistoimista.
Toimenpide 15 Maiseman- ja ympäristöhoito nostetaan kyläsuunnittelun säännölliseksi osaksi. Järjestetään kyläkävelyitä ja -katselmuksia suunnittelun tueksi.	* tekninen ja ympäristötoimiala * Päijät-Hämeen maaseutuhallinto * kyläyhdistykset, Päijät-Hämeen kylät ry; hankkeet * Nastola-seura * Korin Yrittäjät	Nastola-seuran kannanotot kaava- ja rakennushankkeisiin mm Kierrätyspuisto, vesiensuojelu. Katuvarsien vesakoita on raivattu vuosittain parantamaan yleisilmettä ja liikenneturvallisuutta. Lisätty penkkejä ja roska-astioita.	Korin piha-alueiden siistiminen; istutukset ja autonromujen poisto. Ehdotuksia ja aloitteita Nastolan alueen maiseman ja ympäristön hoitoon
Toimenpide 20 Nastolan alueiden kaavavalmistelussa ideoidaan uusia toimintamalleja, mm. Rakokivessä.	* tekninen ja ympäristötoimiala * kansalaiset * yrittäjät, ENK, Teollisuusryhmä * Nastolan Yrittäjät ry * aluejohtokunta * Nastola-seura * Korin Yrittäjät	Toteutunut Suunnitelmia tehty ja tilaisuuksia järjestetty. AJ mukana tilaisuuksissa. AJ kuullut kaupungin kaavasuunnitelmia ja kyselyiden tuloksia Rakokiveä koskien. Kymppi on kartoittanut toimijoita. Aktiivisesti mukana kaavailloissa. Maa- ja kiinteistönomistajille on järjestetty tiedotus-/keskusteluilta. Korin ja viereisten kiinteistöjen kehittäminen alueen kiinnostavuuden lisäämiseksi. (Yritystoiminta ja asutus) Nastolan Yrittäjät on seurannut ja pitänyt yllä keskustelua kaavavalmistelusta ja esim. teollisuusalueiden kasvusta sekä yritysten että asumisviihtyvyyden kannalta. Nastola-seuran kannanotot kaava- ja rakennushankkeisiin myös Rakokiven liikekeskuksen suunnitteluun	Uusi kaupunkikollektiivi valmistelee kehittämissuunnitelmaa (esittelyssä AJssa 12.12.). AJ on ottamassa kantaa liikekeskuksen kehittämiseen. Elinvoima- ja työllisyysjaosto käsitellyt Rakokiven kehittämistä (AJ edustus kokouksessa). Yhteistyö elinkeinoelämän kanssa (suunnitelma toteutetaan). Huomioita: Hyvä aloitus. Lisää työpaikkoja, asuntokantaa lisättävä. Monitoimitalon sijoittumista pohditaan yhä (kyselyitä tehty). Edistetään "Rakokiven mallia" myös muilla alueilla. Olisi eduksi syventää asioita teollisuuden näkökannat huomioiden. Rakokiven kohdalla yhden selkeän keskuksen kehittäminen tuo tehokkuutta. Teollisuusalueiden kova melutaso esim. kirkonkylällä, asutuksen läheisyydessä on huomioitava ja seurattava asia. Jatketaan kaavailtojen pitämistä asiakkaille. Toteutunut hyvin ja jatkuu. Lahti on saanut Ympäristöministeriöltä rahoituksen Rakokivi-Nastonharju lähiohjelmaan 2020-2022.

Toimenpide	toimijat	Toteutuneet toiminnot	Suunnitelma/huomiot
Toimenpide 22 Luontoon, liikuntaan ja hyvinvointiin liittyvä matkailuelinkeino ja sen kehittäminen nostetaan maaseutualueen elinkeinotoiminnan yhdeksi kärkikohteeksi.	<ul style="list-style-type: none"> * elinkeinokehittäjät, LADEC, Lahti Region, yrittäjäjärjestöt * aluejohtokunta, EKP * hanketoiminta * yhdistykset * Salpaus * Päijät-Hämeen liitto * Korin Yrittäjät 	<p>Toteutunut</p> <p>Yritysryhmähanke käynnissä</p> <p>Päijät-Hämeen liitto rahoittaa matkailun edistämishankkeita, joita toteuttaa Lahti Region</p> <p>tarjotaan mahdollisuutta kouluttautua sekä alan substanssin ja/tai yrittäjyyden osalta</p> <p>Maankäyttö ja aluehankkeilta Nastolan Kulttuuriympäristöselvitys 2020.</p> <p>Regionilla hanke Toteutettua: nastola.fi-sivujen uudistus, esite (mukana Raksa-messuilla, matkailumessuilla), Markkinointituki Valtteri Bottas Duathlon-tapahtumalle jne. Yhteistyötä Lahti Regionin kanssa tehty ja oltu mukana tapahtumasuunnittelussa sekä matkailuparlamentissa. Yrittäjien aktivoimista lisättävä. Muiden ylätasen toimijoiden kanssa pilottihanke?</p> <p>Uusi frisbee-rata ja koira-aitaus. Uimarantojen ja matonpesupaikkojen jätahuoltoa kehitetty,</p> <p>Kehittämistä ja edistämistä lisättävä. Toimijoita kartoitettu.</p>	<p>Huomioita: Pajulahtea ja Nastolan luontoa sekä matkailua hyödynnettävä tehokkaasti. City-Oppaaseen myös Nastolan kohteita! (Ei ole toteutunut)</p> <p>Nastolan alueen kulttuuriympäristöjen kunnostus- ja kehittämishanke (järjestöt?/Etpähä), esim. Ruuhijärven kulttuuripolku saanut projektitukea 2019. AJ ja nastolalaiset matkailuyritykset mukaan maaseutumatkailupäivän suunnitteluun ja toteutukseen</p> <p>Liike- ja yrityskeskus Korin juhla-, kokous- ja tapahtumapalveluiden yritysryhmähanke voisi pohtia suunnitelluissaan myös tämän kannalta.</p> <p>Maaseutumatkailupäivän järjestäminen 2020 kesällä. Ei järjestetty.</p> <p>AJK osallistunut aktiivisesti, myös myöntämällä avustuksia ja tukia tapahtumille.</p> <p>Lahti Green City -kokonaisuusteen liittyvä Luontopolku -näyttely, jota paikalliset matkailuyrittäjät voivat hyödyntää kesällä 2021</p>
Toimenpide 24 Uutta maaseutuyrittäjyyttä haetaan pilottihankeilla. Ideahaussa keskitytään paikallisiin mahdollisuuksiin kehittää uutta yritystoimintaa, mm. smart & clean –yhteistyöllä.	<ul style="list-style-type: none"> * kylät, yhdistykset, kuntalaiset * LADEC * maaseutuhankkeet * EKP, LAMK * Salpaus * Korin Yrittäjät 	<p>Toteutunut</p> <p>Yritysryhmähanke käynnissä</p> <p>tarjotaan mahdollisuutta kouluttautua sekä alan substanssin ja/tai yrittäjyyden osalta</p>	<p>Liike- ja yrityskeskus Korin juhla- kokous- ja tapahtumapalveluiden yritysryhmähanke voisi pohtia suunnittelussaan myös tämän kannalta.</p>
Toimenpide 33 Turvataan julkisten ja yksityisten palveluiden saatavuus tuomalla alueellisten palvelukeskusten (kauppa, koulu, kylätalo ym.) tarjontaan uusia sovelluksia, yhteistyöverkostoja ja sähköisiä palveluita.	<ul style="list-style-type: none"> * elinkeinokehittäjät * hanketoiminta * kaupunki tietopalvelut * osallisuusryhmä, Lahti-Piste * Korin Yrittäjät 	<p>Toteutunut</p> <p>Liike- ja yrityskeskus Korin kehittämissuunnitelma tehty ja päivitetään säännöllisesti</p>	<p>Liike- ja yrityskeskus Korilla tähän myös mahdollisuuksia</p>
Toimenpide 36 Laaditaan selvitys kyläalueiden palvelutarjonnasta ja palveluiden tarpeesta sekä miten niitä voidaan yhdistää.	<ul style="list-style-type: none"> * maaseutuhanke * opiskelijayhteistyö / LAMK * aluejohtokunta, EKP * LADEC * Korin Yrittäjät 	<p>Toteutunut</p> <p>Toimenpide on toteutettu Nastolan maaseutuhankkeessa.</p> <p>Liike- ja yrityskeskus Kori tarjoaa monenlaisia palveluita kyläläisille. Liike- ja yrityskeskus Korin kehittämissuunnitelma, tehty 9/2017, päivitetään säännöllisesti</p> <p>Tehty 2016 Nastolan alueen asukkaille seurantatutkimus (osin KAPA, otos 600 hlöä). POPUP-tarjontaa on pohdittu kaupungin eri palveluiden osalta (esim. venepaikkamyynti, palstaviljely, nuorisotyö pyörille). Nastola.fi-sivujen ja videoiden kautta tietoa kylistä. Nestori-palveluliikenteen kanssa on selvitetty tarvetta eri alueilla sekä järjestetty uusia palvelumuotoja.</p> <p>LIINU-palveluauto (liikkuva nuorisotyö) hankittu 2019. AJ vahvasti vaikuttanut asiaan. Kerro Pois! -tilaisuuksissa kerätty tietoa palvelujen tarpeesta.</p>	
Toimenpide 37 Tutkitaan ja kehitetään sosiaalisten ja yhteiskunnallisten yritysten resursseja tuottaa joitakin palveluja.	<ul style="list-style-type: none"> * palveluiden tuottajat * yhteisöt, mm. Manna ry, EKP * hanketoiminta * hyvinvointikunta-yhtymä * Korin Yrittäjät 	<p>MANNA ry on yhteiskunnallinen yritys.</p> <p>Lahden kaupungin ympäristöpajan myymälä toimii Liike- ja yrityskeskus Korilla.</p> <p>Yhteiskunnallinen yritys logo otettu käyttöön MANNA ry:n palvelujen markkinoinnissa.</p>	

Toimenpide	toimijat	Toteutuneet toiminnot	Suunnitelma/huomiot
Toimenpide 44 Perustetaan vapaa-ajanasukkaiden toimikunta yhdistys tai foorumi ajamaan maaseutualueen vapaa-ajan asukkaiden edunvalvojaksi ja aloitteiden tekijäksi.	* hanketoiminta * kaupunki * aluejohtokunta * Päijät-Hämeen kylät * Nastola-seura	AJK todennut, että ei ole tarpeellinen. Pyrkimyksenä integroida vapaa-ajan asukkaat olemassa oleviin yhdistyksiin.	
Toimenpide 48 Päättäjien ja työntekijöiden jalkautuminen maaseutualueen kohteisiin ja arkipäivään tutustuminen organisoidaan uusilla tavoilla.	* toimialat * aluejohtokunta * järjestöt * Korin Yrittäjät * Nastolan Teollisuusryhmä	Toteutuu osittain Nastolan Teollisuusryhmä on tehnyt ehdotuksia teollisuuden näkökantojen huomioimisesta. Liike- ja yrityskeskus Korilla voi tutustua n 40:n erialan yrityksen toimintaan. Tarkistuslautakunta kiertänyt aluetta. Valtuuston jäsenet ja muutkin lautakunnat tulisi saada tutustumaan alueeseen.	Valtuustoryhmän vierailu toteutumatta.
Toimenpide 1 Maaseudun asumisvaihtoehtoja ja -mahdollisuuksia tuetaan kaavoituksen ja maankäytön keinoin ja markkinoidaan monikanavia käyttäen.	* tekninen ja ympäristötoimiala, kyläyhdistykset * aluejohtokunta * alueen kiinteistönvälittäjät, tonttimarkkinointi, Lahti Region * Päijät-Hämeen liitto	On aloitettu Odottaa toimeenpanoa Päijät-Hämeen maakuntakaava tuli lainvoimaiseksi 2017 Lahden Suunta yleiskaava vahvistunut 2020. Koiskala – Tiiranmäen kaavarunko valmisteilla 2020.	Kylien kaavoitus saatava vireille. Lahdella ensikertaa mahdollisuus tarjota maaseutuasumista kyliltä. Vesi- ja viemäriverkon käyttöönotto ja markkinointi saatava toteutumaan. Aluejohtokunta ehdottaa asemakaavoitusta Pyhäntaan kyläalueelle, jossa kaupunki omistaa 10 ha maa-alueen. Alueella valmiina runkoverkko (vesi- ja viemäri). Vapaa-ajanasuntojen muuttaminen ympärivuotiseen käyttöön (ranta-alueet) on askel tähän suuntaan. Muutetaan jatkuvaksi toiminnaksi. Yhteistyökokous eri toimijoiden kesken asiasta? Kartoitetaan alueen tyhjät/hylätyt asunnot. Huomioita: Mahdollisuus kaupungille. Markkinointia tulisi tehdä aktiivisesti. Selvitystä markkinoinnin käynnistämiseksi tulee jatkaa. Vastuutaho? Pyhäntaan runkoverkko on toteutumatta, tätä tulee jatkaa.
Toimenpide 9 Puolueetonta jätevesineuvontaa ja infoa kierrätyspisteistä tarjotaan haja-asutusalueen asukkaille ja vapaa-ajan asukkaille.	* tekninen ja ympäristötoimiala: tiedotus, asiantuntemus * aluejohtokunta: tilaisuudet * PHJ * Vesiensuojeluyhdistys Neuvo	Toteutunut AJ toimittanut ja toimittaa kesäasukaskirjeen mukana PHJ:n tiedotteen; Kaisla-auto vierailut Nastolan alueen tapahtumissa Kesäasukaskirjeen toimittamiseen ei enää resursseja. Kaikille kotitalouksille lähetetään vuosittain Lökkikalenteri ja Lokki-lehti, jossa kerrotaan tietoa alueen jätehuollosta. Lisäksi Salpakierron nettisivuilla annetaan tietoa jätehuoltoon liittyen ja nettisivuilta on mahdollista etsiä myös ekopisteet. Vesiensuojeluyhdistyksen Neuvo-hanke 2012-2019 ja ympäristöpalvelujen lakisääteinen neuvonta	Lisäohjausta lajitteluun! Kesäasukkaille tiedotusta (kesäasukaskirjeiden mukana) ja PHJ:n sekä Ympäristöpalveluiden kanssa yhteistyötä. Tiedotetaan sähköisistä kanavista ja palveluista (Nastola.fi –sivut; vapaa-ajanasukkaille PHJ-linkit). Lajittelukoulutukset? Asukkaille ja vapaa-ajanasukkaille järjestetään tilaisuus yhdessä PHJ:n, Ympäristöpalveluiden sekä Lahti Aquan kanssa kesäkuussa 2018.
Toimenpide 12 Kartoitetaan järjestöjen, yritysten, kaupungin ja hankkeiden palvelut ja muotoillaan palveluja vastaamaan kylien asukkaiden tarpeita.	* kylä- ja muut yhdistykset * maaseutuhankkeet * LAB, oppilaitokset * hyvinvointikunta-yhtymä * vammaisneuvosto * Nastola-seura * Korin Yrittäjät	Toteutuu osittain Liike- ja yrityskeskus Kori on teettänyt Salpauksen opiskelija työnä markkinatutkimuksen 5/2018. Tutkimuksessa on kerätty vastaajilta toiveita Korin suhteen. Korin juhlapalveluita tuottavat yritykset ovat startanneet yritysryhmähankkeen (Manner-Suomen maaseuturahoitus) kehittämään palveluitaan ja tekemään niistä erilaisia palvelupaketteja.	Kirjoita tekstiä napsauttamalla tätä.

Toimenpide	toimijat	Toteutuneet toiminnot	Suunnitelma/huomiot
		<p>Nastolan kylät -verkostotapaamisissa keskusteluissa esillä palvelut, onko varsinaista kartoitusta palveluista koottu ? Oltu mukana kartoituksessa koskien vapaaehtoisten vanhusapua Nastolan alueella</p> <p>Leikkialueiden palveluverkkotarkastelu on tehty ja sitä on noudatettu. Useita uusia leikkialueita on rakennettu ja saneerattu vuosittain. Katupuita on lisätty 160 kpl.</p> <p>Sankarihauta-alue on kunnostettu yhteistyössä seurakunnan kanssa.</p>	
Toimenpide 17 Maisemanhoitosuunnitelmat laaditaan kyläalueiden sisään- ja uloskäynteihin. Kartoitetaan tienvarsi-istutusten, kyläporttien katumaalausten yms. tarve.	<ul style="list-style-type: none"> * kyläyhdistykset, maaseutuhankkeet * tekninen ja ympäristötoimi * LAMK opiskelijatyö * Korin Yrittäjät 	<p>Toteutuu osittain</p> <p>Kori omalta osaltaan pyrkii aikana maisemaansa istutuksin sekä muuten siistimällä piha-alueita.</p>	Villähteen alueelle on toivottu kyläalueen sisään- ja uloskäynteihin ns kyläportteja sekä istutuksia.
Toimenpide 21 Uutta liiketoimintaa maaseutualueilla kartoitetaan: ekologinen asuminen, airbnb-vuokraus, elämysmatkailu, bed and breakfast -palvelut, terveystuoka.	<ul style="list-style-type: none"> * elinkeinokehittäjät, LADEC, Lahti Region * yrittäjäjärjestöt, yhdistykset * hanketoiminta, kyläsuunnittelu * aluejohtokunta * Korin Yrittäjät 	<p>Toteutuu osittain</p> <p>Liike- ja yrityskeskus Korin markkinatutkimuksella on selvitetty 5/2018 mitä toiveita kyläläisillä olisi, mitä heidän mielestä Korilta vielä puuttuu.</p> <p>Päijät-Hämeen liitto rahoittaa matkailun kehittämishankkeita Lahti Regionille.</p> <p>MM-kisojen aikana "airbnb" ollut käytössä.</p> <p>LADEC on palvellut toiminnassa olevia yrityksiä ja uutta liiketoimintaa aloittavia henkilöitä/yrityksiä toimialasta riippumatta vuosina 2017-2020 mm. seuraavasti: tapaamisia 312 kpl, yhteydenottoja 270 kpl, taustatyötä 146 kpl, asiakkaiden osallistumisia tilaisuuksiin 58 kpl, tilannepäivityksiä 53 kpl, hyväksytyjä yksinyrittäjäsovimuksia 75 kpl, yrityksen perustamisia 60 kpl.</p> <p>Salajärven ja Iso-Kukkasen välisen pohjapadon kunnostus käynnistetty 2020, tulossa paremmat yhteydet melojille.</p>	<p>Liike- ja yrityskeskus Korissa on vielä tilaa myös uusille yrityksille.</p> <p>Aj-yhdistysilta maaseutumatkailusta ja liiketoiminnasta ei realistinen kyläyhdistysten hoidettavaksi</p> <p>Melontareittien kunnostus ja niiden, sekä muidenmaaseutu/luontomatkailumahdollisuuksien edistäminen ja tiedottaminen.</p>
Toimenpide 27 Rakokiven palvelu- ja liikekeskukseen laaditaan liiketoiminnan kehittämiseen ja turvaamisen tähtäävä suunnitelma.	<ul style="list-style-type: none"> * aluejohtokunta, kaupunki * tekninen ja ympäristötoimi * alueen yritykset, ENK * LADEC * Nastolan Teollisuusryhmä 	<p>Toteutuu osittain</p> <p>Perustettu Rakokiven kehitystyöryhmä, jossa mukana kaupunki ja muita toimijoita. AJ edustus on ollut mukana kehittämis- ja suunnitteluryhmissä. Maankäyttö ja aluehankkeet ovat käyneet esittelemässä liikekeskuksen tutkimustuloksia, suunnitelmia jne.</p> <p>Rakokivi-Nastonharju toisena alueena Lahden Lähiöohjelmassa 2020-2022.</p> <p>LADEC mukana Nastolan Teollisuusryhmässä, joka on ottanut kantaa Rakokiven kehittämiseen.</p> <p>Rakokiven kulttuuripuiston ja leikkialueen suunnittelu on aloitettu.</p> <p>Rakokivi toisena alueena Lahden Lähiöohjelmassa 2020-2022. Lähiöohjelman puitteissa kunnostetaan mm. alikulkutunneleita, joihin tuodaan osallistavaa taidetta, liikenneverkkoa ja valaistusta. Lisäksi rakennetaan kulttuuripuisto Monitoimitalon eteläpuolelle.</p>	<p>Jatketaan aktiivista edistämistä ja toimintaa Rakokiven kehittämiseksi.</p> <p>Olisi hyvä järjestää täsmäpalavereita rajatulla joukolla kuin suuria yleisötilaisuuksia.</p> <p>Jatketaan kehittämistä edelleen. Huomioidaan mm. uusi vihersuunnitelma monitoimitalon rakentamisen edetessä.</p> <p>Toimenpide 27 ja 20 (kaavoitus) tulisi jatkossa nivoa yhteen.</p>

Toimenpide	toimijat	Toteutuneet toiminnot	Suunnitelma/huomiot
Toimenpide 32 Kartoitetaan järjestöjen, yritysten, kaupungin ja hankkeiden palvelut ja muotoillaan palveluja vastaamaan kylien asukkaiden tarpeita.	* kylä- ja muut yhdistykset * hanketoiminta * LAMK oppilaitokset * kaupunki, toimialat * Nastola-seura * Korin Yrittäjät	Toteutuu osittain Ruuhijärven ulkoliikuntapaikka on toteutettu	Liike- ja yrityskeskus Korissa on vielä tilaa myös uusille yrityksille.
Toimenpide 34 Maaseudun lähipalvelujen kehittämiseksi suunnitellaan palveluseteliratkaisuja.	* hanketoimijat * hyvinvointi-kuntayhtymä * yksityiset palveluiden tuottajat	Toteutunut Myyntin ja markkinoinnin palveluseteli ollut kaikkien lahtelaisten yritysten haettavissa.	Kirjoita tekstiä napsauttamalla tätä.
Toimenpide 39 Kotityö- ja hoivapalveluja kehitetään aktivoimalla ryhtymään palvelutuottajaksi, yrittäjien koulutuksella, avustamalla yrityksen perustamistoimissa ja verkottamalla toimijoita.	* elinkeinokehittäjät, LADEC * yrittäjäjärjestöt * maaseutuhanke; hanketoiminta * Päijät-Hämeen liitto * Salpaus	Toteutunut Päijät-Hämeen liitto on rahoittanut sote-alan hanketta. LADECin verkostoituvat sote-yritykset eli Versote-hankkeessa (1.1.2018-30.6.2020) kehitettiin sosiaali- ja terveyspalvelujen Pk-sektoria yrityslähtöisesti. Hankkeen tavoitteena oli, että Päijät-Hämeeseen syntyy tulevaan Sote-rakennemuutokseen paremmin valmistautuneita ja kilpailukykyisempiä sote-alan pk-yrityksiä, jotka voivat yhdessä kunkin yrityksen substanssin kautta muodostaa kannattavia ja kestäviä liiketoimintaverkostoja. Niissä mahdollistetaan monialaisten, innovatiivisten asiakastarpeeseen vastaavien palveluprosessien ja toimintamallien syntyminen sekä tarjonnan saatavuus ja laatu, joilla ne voivat vastata tulevaan rakennemuutokseen ja toimintaympäristöön.	tarjotaan mahdollisuutta kouluttautua sekä alan substanssin ja/tai yrittäjyyden osalta
Toimenpide 43 Yhteisölähtöisen paikallisen kehittämisen Leader-toimintatapa kehitetään entistä tiiviimmäksi tavaksi rahoittaa maaseudun hankkeita.	* aluejohtokunta * Etpähä ry * kaupunki, EKP * hanketoiminta * Salpaus	On aloitettu, mutta ei toteutunut. Kaupunki ja Kestävä Lahti -säätiö ovat myöntäneet projektitukia 2019-2020 asukkaiden ja yrittäjien omaehtoisin ympäristöhankkeisiin.	AJ: Tilaisuus v. 2018 Kaupunkileaderin kehittämiseksi tukea Etpähä ry vastaa. Valokuitu hanke/rahoitus info (Jauhainen/Etpähä ry/ ELY-keskus)? AJ auttaisi tilaisuuden järjestämisessä. Ympäristöjohtajalla vastuu kaupunkileaderin kehittämisestä 2017. Vuonna 2018 Mari Kuparinen ja Mikko Komulainen. Etpähä saanut rahoitukset Päijät-Hämeen liitolta kaupunkileader-suunnitelman tekemiseen. Kaupunkileaderin kehittäminen on yksi kaupungin strategian muutosohjelmien kärkitoimenpide. Jatketaan aktiivista osallistumista mm. tiedottamisen keinoin.
Toimenpide 2 Tonttimarkkinointiin kehitetään toimiva malli kaupungin, alueellisen ja kaupallisen markkinointiviestinnän kanssa – yhteinen sähköinen alusta, markkinointia koordinoidaan.	* kaupungin viestintä, alueen yritykset * tekninen ja ympäristötoimiala * Lahti Region, LADEC	Toteutuu osittain LADEC mukana Lahden kaupungin yritysryhmässä, jossa käydään säännöllisesti läpi tonttitarjontaa. Kynnärän ja Herneniemen leikkialueet ja lähiviherrakentaminen toteutettu tonttien tarpeisiin.	Kirjoita tekstiä napsauttamalla tätä.
Toimenpide 3 Rakentamista ohjataan resurssien mukaan myös kyläkeskuksiin ja kartoitetaan maanmyyntihalukkuutta. Hyödynnetään teknisen toimen kyläselvityksen 2016 tuloksia.	* tekninen ja ympäristötoimiala * aluejohtokunta * yhdistykset ja järjestöt * kylätoimijat ja omistajat	Aloitettu, jatkuvaa. Selvitys tehty. Rakentamisen aloittamisesta ei tietoa. AJ voisi ottaa kantaa tarvittaessa kaavoitukseen, järjestetään kehittämisiltoja kylillä esim. Ruuhijärvi. Yhteistyö eri toimijoiden kanssa. Villähteen kaavarunkosuunnitelma valmistumassa 2017–2018 → AJ ottaa kantaa. Vuorovaikutus aktiivista Maankäyttö- ja aluehankkeiden kanssa. Kehittämisiltojen järjestäminen edelleen.	AJ: Mahdollisen kehittämisillan järjestäminen? Tonttipankkien luominen kyliin (onko?) Huomioita: Oliko LAMK selvityksen tekijä (oppilastyö)? Teknisen toimen kyläselvitys 2018? AJ vahvasti mukana kehittämisiltojen järjestäjänä ja niiden pohjalta saatujen palautteiden huomioinen lausunnoissa. AJ ottanut kantaa kahteen otteeseen Villähteen sekä Koiskala-Tiiranmäki

Toimenpide	toimijat	Toteutuneet toiminnot	Suunnitelma/huomiot
		.	kaavarunkosuunnitelmiin ja Lahden Suunta -työhön. OmaLahti – ja kaavatilaisuuksissa mukana aktiivisesti.
Toimenpide 4 Asumisen teknologiaa maaseudulla kehitetään: selvitetään mahdollisuuksia hajautettuun sähköntuotantoon ja eri energiaratkaisuihin. Kylätoimijoiden aloitteellisuus käynnistää omaa tuotantoa kartoitetaan.	* Lahti Energia, energiayhtiöt, hanketoiminta; tekninen ja ympäristötoimiala * kylät; maaseutuhankkeet	Toteutuu osittain Bioregio-hanke käynnissä	
Toimenpide 6 Lisärakentamista kaavoitetaan tarpeen mukaan ja maaseutualueiden kaavoitukseen tehdään tarvittavat tarkastukset.	* tekninen ja ympäristötoimiala * aluejohtokunta * Salpaus * Manna ry	Toteutuu osittain V72 kaava kesken? Esteetön elinkaarikylä-hanke Koiskala-Tiiranmäki ja Villähteen kaavarungot käsittelyssä. Aluejohtokuntaa kuultu kaavaohjelman osalta sekä Nastolan kaavahankkeiden osalta. AJ edustus kaavakokouksissa. AJ on ollut mukana kaavailloissa sekä antanut lausuntoja. Lisäksi AJ ottanut kantaa Gasum Biovakka -ympäristölupahakemuksesta. AJ:n jäsenten asiantuntemusta käytettävä hyväksi paremmin. Pärhä Oy:n ympäristöluvasta annettu lausunto 2017. AJ avaa keskustelua kaavoituksesta. Olemassa olevien runkoverkkojen hyödyntäminen kaavoituksessa → aloitteita Kaupunkiympäristölle. AJ ottanut kantaa useisiin ympäristölupahakemuksiin.	AJ: lausunnot ja kannanotot kaavasunnitelmista Edistetään mahdollisuuksien mukaan kesäasuntojen muuttamista ympärivuotisiksi asunnoiksi. Esteetön elinkaarikyläkonsepti Edistetään mahdollisuuksien mukaan kesäasuntojen muuttamista ympärivuotisiksi asunnoiksi. kesäasuntojen muuttaminen ympärivuotisiksi asunnoiksi. ➤ tämä mukaan kaupungin strategiaan!
Toimenpide 7 Kaava- ja muiden maankäytön suunnitteluprosessien ollessa käynnissä yhdistykset toimivat aktiivisina tiedottajina sekä rakentavina keskustelun ylläpitäjinä suunnittelijoiden ja kyläläisten välillä.	* kylä- ja muut yhdistykset * tekninen ja ympäristötoimialan kaavaillat * maaseutuhankkeet * järjestöt, mm. MTK Nastola, * Nastola-seura	Toteutunut Lahden kaupunki on toteuttanut kaavailtoja kiitettävästi Tiedotettu kaava- ja muiden maankäytön suunnitelmista. Mukana toteuttamassa Rakokiven monitoimitalon keskustelutilaisuuksia, kutsuen arkkitehtejä mukaan ideoimaan.	Kirjoita tekstiä napsauttamalla tätä.
Toimenpide 11 Kyläin hyvinvointi- ja turvallisuuskartoitukset kytetään kaupungin vuosittaiseen toimintasuunnitelmaan ja talousarvioon sekä kyläin turvallisuussuunnitelmiin.	* kyläyhdistykset, kansalaistoiminta, * Päijät-Hämeen pelastuslaitos * tekninen ja ympäristötoimiala * vammaisneuvosto * maaseutuhankkeet * Korin Yrittäjät	Toteutuu osittain Liike- ja yrityskeskus Korilla on turvallisuussuunnitelma. Lisäksi 9/2018 Vapepa suunnitellut toteutettavan jonkinmoisen pelastusharjoituksen Liike- ja yrityskeskus Korilla. Alueella toimiva maaseuturahoittaja ei lähtenyt mukaan hankkeeseen, jossa kyläin turvallisuussuunnittelua ja -koulutusta edistetään.	
Toimenpide 13 Turvallisuuskoulutusta järjestetään kylille ja yhdistyksille yhteistyössä palo- ja pelastustoimen kanssa.	* hanketoiminta * Päijät-Hämeen pelastuslaitos * Salpaus * Korin Yrittäjät	Toteutunut Liike- ja yrityskeskus Korilla on pidetty mm työturvallisuus koulutusta sekä defibrillaattorin käyttökoulutus.	tarjotaan mahdollisuutta kouluttautua alan substanssin osalta Liike- ja yrityskeskus Korilla suunnitelmissa yhdessä pelastuslaitoksen kanssa paloharjoitus.

Toimenpide	toimijat	Toteutuneet toiminnot	Suunnitelma/huomiot
Toimenpide 14 Vapaa-ajan asuntojen koskemattomuutta edistetään vapaaehtoisen naapuriavun ja tarkkailun voimin.	* kylä- ja muut yhdistykset * vapaa-ajan asukkaat; kyläkokouksissa sovitaan yhteistyöstä ja sen muodoista	Ei toteutunut	Kirjoita tekstiä napsauttamalla tätä.
Toimenpide 16 Selvitetään Kymijärven järviketjun pinnankorkeuksien sääntelyn vaihtoehdot ja toteutetaan selvityksen mukaiset ratkaisut.	* tekninen ja ympäristötoimi * ELY-keskus * Aluehallintovirasto	Toteutunut Selvitystyötä tehty ja maanomistajille kysely toteutettu. Sala- ja Ruuhijärvesstä laadittu selvitykset ja nostohankehakemus valmisteilla AVI:iin. Kukkasjärvien säännöstelyn lopettaminen, Kumiankosken kunnostus ja pohjapato: hakemus AVI:ssa, toteutus 2021	Suunnitelmissa edistää toimenpidettä.
Toimenpide 18 Ekopisteet ja niiden saaminen aluekeräyspisteiden yhteyteen sekä SER-jätteiden ja ongelmajätteiden kiertävien keräysautojen säännöllinen kiertäminen kartoitetaan.	* Päijät-Hämeen Jätehuolto * maaseutuhanke * kyläyhdistykset * Nastola-seura * Korin Yrittäjät	Toteutunut Liike- ja yrityskeskus Korin pihassa on Kirkkiksen vaatekeräyspiste. Tärkeä suunnitelma Ekopisteet ovat siirtyneet kokonaisuudessaan Päijät-Hämeen alueella lainsäädännön muutoksen myötä tuottajayhteisöjen hoidettavaksi. Käytännössä Päijät-Hämeen alueella sijaitsevista ekopisteistä vastaa Rinki Oy. Kaikissa Salpakierron kunnissa kiertää vuosittain kiertävä keräys Roinaralli.	Kaisla-auto kiertää Nastolan alueen tapahtumissa sekä kyläaluilla kutsuttuna
Toimenpide 19 Kyläkohtaisia raivaus- ja ympäristön siistimistökoita pidetään ohjatusti ja kaupungin antaman välineiden avulla.	* kyläyhdistykset * ympäristöjärjestöt * aluejohtokunta * tekninen ja ympäristötoimi * Nastola-seura * Korin Yrittäjät	Toteutuu osittain Lisää tarvitaan Pihan siistimisprojekti aloitettu 4/2018 AJ julisti vuonna 2018 kyläyhdistyksille kilpailun kyläraitien parantamiseksi. Paras kylä palkittiin. AJ ottaa yhteyttä PHJ:n ja Ympäristöpalveluihin Popup-kierrätystempausten järjestämiseksi (esim. roskalavarekka) Aktivoidaan kyläläisiä ja osallistetaan Vihertoimi (Kaupunkiympäristö) mukaan. Linkitetään Ympäristöpalveluiden ohjeet Nastola.fi –verkkosivuille. Nastola-seura yhteistyössä seurakunnan kanssa 2 kertaa vuodessa toteutettu kirkonkylällä hautausmaalla ja ympäristössä Kaupunki harventanut puustoalueita ja risukoita. Nastolan alueen kylissä on ollut omaehtoista siistimistä yhteisön ja järjestöjen voimin. Halukkuutta olisi edelleen yksilöillä sekä yhteisöillä. Yhdistykset voivat hakea Ympäristöpalveluilta. Jättipalsamin torjuntatalkoita on järjestetty rantametsissä	Aktivoidaan kyläläisiä ja osallistetaan Vihertoimi (Kaupunkiympäristö) mukaan. Linkitetään Ympäristöpalveluiden ohjeet Nastola.fi –verkkosivuille. Huomioita: Yhteistyö Ympäristöpalveluiden, Vihertyön, PHJ:n ja paikallisten toimijoiden kanssa kilpailun sekä tapahtumien osalta Rakokiven torin istutuksia nykyaikaistettava → Istutukset huomioitu suunnitelmassa. Liike- ja yrityskeskus Kori omalta osaltaan pyrkii kesän 2018 aikana siistimään maisemaansa istutuksin sekä muuten siistimällä piha-alueita. Suunnitteilla kaupungin välineistöllä siivoustalkoita laajemmin kuin seurakunnan yhteistyössä toteutetut.
Toimenpide 23 Teollisuuden toimintaedellytykset turvataan pienyritysalueiden kaavoituksella ja yritystonttien sekä kiinteistöjen tarjonnalla.	* tekninen ja ympäristötoimiala * Teollisuusryhmä, ENK * aluejohtokunta * Nastolan Yrityspalvelut Oy, LADEC * Korin Yrittäjät	Toteutunut Nastolan Teollisuusryhmä on tuonut esille uuden teollisuusalueen ja uuden sisääntuloreitin Nastolaan sekä eritasoliittymän vt 12:lle.	Kaupungin pitäisi ottaa asia valmisteluun. Yhteys Nastolan Teollisuusryhmään. Toive, että kaava mahdollistaisi monipuolisen työskentelyn, niin teollisuuden kuin kauppalvelut. Nivotaan yhteen kohtien 20 ja 27 kanssa, kaavoitusasiat.

Toimenpide	toimijat	Toteutuneet toiminnot	Suunnitelma/huomiot
Toimenpide 25 Paikallisyhteisöjä autetaan työllistämään ja toimimaan linkkeinä työllisyyttä edistävien tahojen kesken.	* EKP * alueen palveluiden tuottajat * hanketoimijat * aluejohtokunta * TE-toimisto * Korin Yrittäjät	Toteutuu osittain AJ:sta ohjausryhmän jäsen Työkykyinen-hankkeeseen 2020 syksyllä. Työllisyyspalveluiden sekä Nastolan Yrittäjien kanssa on käyty neuvotteluja. Yrittäjiä tiedotettu palkkatukimahdollisuudesta. AJ voisi tiedottaa. Nastola.fi –sivut?	AJ: Annetaan tukea ja tiedotetaan Huomioita: Kaupungilla on aina mahdollisuus tukea yhdistysten tukityöllistämistä (ei kuitenkaan saa valtion tukea). Maaseudun hankkeet Nastolan mahdollisuus. Tietoa yhdistyksille tukimahdollisuuksista. Annetaan tukea toimijoille ja tiedotetaan. Huolehditaan, että nastola.fi-sivustolta löytyy päivitetty sivut. Toivotaan aktiivista yhteistyötä ja yhteydenottoja. On voitu antaa kesätyöpaikkoja vuonna TE-toimiston tuella sekä harjoittelupaikkoja Muotoiluinstituutin opiskelijoille.
Toimenpide 26 Turvataan koulutuksen saavutettavuus ja tasavertaisuus (mm. näkö- ja kuulovammaiset) lisäämällä oppilaitosten yhteistyötä sekä hyödyntämällä tietoteknologiaa ja etä- ja monimuoto-opetusta.	* sivistystoimiala, EKP * alueen oppilaitokset * tilakeskus * vammaisneuvosto * Salpaus	Ei tietoa	Nivelvaiheen yhteistyö, koulutusjatkumot jne.
Toimenpide 28 Maaseutuyrityksiä kannustetaan kansainvälisyyteen Leaderin ja EEN:n (European Enterprise Networkin) kautta.	* elinkeinokehittäjät * yrittäjäjärjestöt, LADEC * hanketoiminta	Toteutuu osittain LADECin toimesta (2017-2020) 145 eri aktiviteettia liittyen yritysten julkisen rahoituksen piiriin auttamiseen (sis. myös maaseuturahoituksen).	Kirjoita tekstiä napsauttamalla tätä.
Toimenpide 29 Paikallisen biotalousmahdollisuuksia kartoitetaan, mm. biopohjaisten raaka-aineiden hyödyntämistä.	* alueen palveluiden tuottajat * hanketoimijat * tekninen ja ympäristötoimiala * Päijät-Hämeen liitto	Aloitettu Päijät-Hämeen liitto rahoittaa maakunnallista kiertotalouden tiekartan laadintaa ja perusti biotalousryhmän.	Kirjoita tekstiä napsauttamalla tätä.
Toimenpide 30 Maaseutumarkkinointia kehitetään osallistumalla kaupungin promootio-, markkinointi- ja messutapahtumiin paikallisesti ja valtakunnallisesti.	* kaupungin viestintä * Lahti Region * alueen yritykset ja järjestöt * LADEC, EKP, aluejohtokunta * Korin Yrittäjät	Toteutuu osittain Toteutettu Korin Sanomat lehti 4/2018 Lamk opiskelija yhteistyönä. Vuonna 2019-2020 AJ mukana useissa kaupungin tapahtumissa kuten Puutarhajuhlissa yms. AJ mukana Matkailuparlamentissa. Videoita tuotettu (näkyvyys eri kanavilla ja tapahtumissa) AJ on tukenut Valteri Bottas -tapahtuman suunnittelua sekä markkinointi taloudellisesti. Edustaja ollut matkailun edistämisen työryhmissä tai kokouksissa. AJ mukana matkailuparlamentissa. AJ kaupungintalon puutarhajuhlissa sekä Nastolan alueen lukuisissa tapahtumissa (Sadonkorjuujuhla, toritapahtumat, joulunavaus, MM-kisakylät jne.) Juhla-, kokous- ja tapahtumapalveluita tuottavien yritysten yritysryhmähanke Korilla paneutuu Korin ja palveluiden markkinointiin.	Toivotaan yhteistyötä eri tahojen kanssa.
Toimenpide 31 Kaupunki lisää hankinnoissaan paikallisia palveluja ja tuotteita sekä painottaa hankinta-strategiassaan aluetaloudellisia vaikutuksia.	* hankintapalvelut * alueen palveluiden tuottajat * kaupunki; toimialat * hyvinvointiyhtymä * Korin Yrittäjät	Hankintalain periaatteena on tasapuolisuus ja syrjimättömyys. Kaupunki käyttää sähköisiä kilpailutusjärjestelmiä ja avointa menettelyä mahdollistaen kilpailutuksiin osallistumisen kaikille. Ostolaskudatista seurataan mahdollisuuksien mukaan paikallisten toimijoiden osuutta.	Liike- ja yrityskeskus Korin yrityksistä löytyy monen alan osajia, joita kaupunkikin voisi hyödyntää.

Toimenpide	toimijat	Toteutuneet toiminnot	Suunnitelma/huomiot
Toimenpide 35 Maaseutualueiden koulujen erityispiirteet ja vahvuudet huomioidaan suunnittelussa ja perusopetuksen laadun arvioinnissa.	* kaupunki * sivistystoimiala * Nastola-seura	Ei toteutunut Suunnitteilla kaupungin välineistöllä siivoustalkoita laajemmin kuin seurakunnan yhteistyössä toteutetut	
Toimenpide 38 Lisätään kulttuuripalvelujen tuottamisessa julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin yhteistyötä ja varmistetaan näin palvelujen saatavuus, resurssit ja osaaminen.	* palveluiden tuottajat * yhdistykset, järjestöt * Kulttuuripalvelut * sivistystoimiala, aluejohtokunta * Nastola-seura * Korin Yrittäjät	Toteutunut AJ avustanut kulttuuritapahtumia sekä järjestänyt itse yksin ja yhdessä eri toimijoiden kanssa. Nastola.fi –sivuilla kulttuuripalvelut ja kohteet esillä (myös videot). AJ edistänyt ja tukenut monin eri tavoin Kudontaryhmän jatkoa Nastolan alueella. AJ copyright Kaikki Isänmaan Puolesta Nastolassa -materiaaleissa. Stipendirahasto perustettu alueen nuorten hyväksi. Nastola-seura on toiminut vahvasti monipuolisen kulttuurin tuottajana Aluejohtokunnan tuella. Toteutettu v. 2017-2020 Nastolan Kesänäyttelyitä Taidekeskus Taarastissa ja Nastolan vanhalla kunnantalolla. Toteutetaan aktiivisesti. Jatketaan toimenpiteitä. AJ ollut tukemassa kulttuuritapahtumia ja toimintaa (mm. Nastolan Kesänäyttelyt ja Taarastin konsertit) sekä järjestänyt itse tapahtumia. Liike- ja yrityskeskus Korilla on vuokrattavia juhla- kokous- sekä tapahtumatuotantoon sopivia tiloja. Lisäksi yrityksistä löytyy mm audiotekniikkaa kuin viihdepalveluiden tuotantoa.	AJ: Ylläpidetään ja kehitetään jatkossakin! Kulttuuritarjontaa jatketaan jos resurssit riittävät (taloudelliset +fysiset= näyttelytilat ja niiden vuokrat yms) Kulttuuripalveluista toivotaan enemmän yhteistyötä esim. taidenäyttelyn ammattiripustajan muodossa yms
Toimenpide 40 Edistetään lähialueen tuotteiden ja palvelujen käyttöä mm. tekemällä Support your local -kampanjoita ja popup-tilaisuuksia sekä informaatiota jakaen.	* alueen yritykset * aluejohtokunta, seurakunta * ENK, järjestöt, yhdistykset, ryhmät ja asukkaat * hanketoiminta * Nastola-seura * Korin Yrittäjät	Toteutuu osittain Korin Yrittäjät ry järjestää keskimäärin 5 tapahtumaa / vuosi. Support your local - kampanjoita ei juuri ole toteutettu Lahti-Piste Nastolan kirjastolla perjantaisin. Lahti Love -kampanja (Nastolan yrittäjät) tukeminen korona-aikana keväällä 2020. Ylläpidetty kutojien työtilaa Nastolan kirkolla ja toteutettu kursseja Wellamo-opiston kanssa. Toteutettu paikallisten käsityötuotteiden myyntiä Kesänäyttelyiden yhteydessä ja Joulumyyjäisissä. AJ ollut mukana mahdollistamassa Sadonkorjuujuhlaa, (paikallistuottajat mukana). AJ mukana kylämarkkinoilla sekä tiedotettu Avoimista Kylistä. Edustajat kannustaneet esim. Profetor Oy:n infotauluilla tukemaan paikallista. Kehittämistä ja keskustelua käyty esim. Lahti-Pisteen ja nuorisopalveluiden kanssa popup-tilaisuuksien sekä palveluiden kehittämiseksi. Neuvotteluja käyty Lahden yhdistysten kanssa popup-tempauksista ja mukana olosta Nastolan alueen tapahtumissa. Kela pitänyt Nastolan kunnantalolla popup-asiointipäiviä. Ks. aikaisemmat suunnitelmat. Uutena nuorisobussi, Avoimet kylät -retki bussilla (Nastola-seura on toinen järjestäjä).	Edistetään aktiivisesti Tänä vuonna tulossa olevia tapahtumia Korilla on Kylämarkkinat, Autonpäivä, Hää- ja juhlamessut sekä joulutapahtuma Lahjakori. Tämä teema tulee nostaa esiin Nastola-seuran kylätapahtumissa mm. Kyläkauppapäivällä ja Sadonkorjuujuhliilla

Toimenpide	toimijat	Toteutuneet toiminnot	Suunnitelma/huomiot
		<p>LahtiPiste siirtynyt PopUp-pisteeksi. Kela poistunut.</p> <p>Lahti-piste toimii epäsäännöllisesti pop up -pisteenä Rakokiven monitoimitalolla.</p> <p>Itsenäisyyspäivän juhlallisuudet, Nastolan markkinat, Nastola-viikko, Tiekirkko kesäkuukausina, Nastola 150-vuotta juhlavideon välitys, hautausmaataalkoot keväällä ja syksyllä</p>	
<p>Toimenpide 41 Kyläalueille ulottuvia palvelumuotoja haetaan ja tehdään yhteistyötä palveluiden toimittajien kanssa. Selvitetään mahdollisuudet mm. Linkkuälybussin pyörillä kulkeviin palveluihin.</p>	<ul style="list-style-type: none"> * maaseutuhanke * aluejohtokunta * kaupunki, tietohallinto * LAMK * osallisuustyöryhmä, Lahti-Piste * Korin Yrittäjät 	<p>Toteutuu osittain</p> <p>Aj on tukenut nuorisobussin toimintaa ja selvittänyt liikkuvien palvelumuotojen saamista kyläalueille.</p> <p>Palveluita kylille: Nestori-palveluliikenne (toteutuu osin), HYKY –bussi, Kaisla (Ympäristöpalvelut, Kymppi) Keskusteltu Nastolan alueen nuorisoverkostossa nuorisopalveluista renkaiden päällä. Walkers nuorisobussi tulossa Nastolan alueelle kesäkuu – elokuu 2018 (projekti) → yhteistyökumppaneita haetaan. Neuvotteluja käyty eri palvelujen kanssa popup-palveluista kylillä.</p>	<p>Kehittämistä ja yhteistyötä jatketaan sekä järjestetään mahdollisia yhteistyötalouksia. Kirjoita tekstiä napsauttamalla tätä.</p> <p>Liikkuvia palvelumuotoja maaseudulla tulee kehittää entisestään > kaupungin strategia.</p>
<p>Toimenpide 42 Aluejohtokunnan toimintaa vahvistetaan. Vastaava lähidemokratian malli kehitetään koko kaupungin alueelle; osallistavan budjetoinnin mallia kehitetään.</p>	<ul style="list-style-type: none"> * aluejohtokunta, EKP * kaupunki * Leader, Päijät-Hämeen liitto * LAMK / hankkeet * Päijät-Hämeen liitto * Korin Yrittäjät 	<p>Toteutuu</p> <p>Aluejohtokunnan toiminnasta on ollut Korin Yrittäjät ry:lle hyötyä. Olemme tavanneet ja käyneet yhdessä Korin kehitysasioita läpi. Lisäksi aluejohtokunta on myöntänyt Korilla järjestettäviin tapahtumiin avustusta mm markkinointikuluihin</p> <p>Aj järjesti Nastolan tilaverkkoa koskevan työpajan yhdessä Tilakeskuksen ja Nastolan maaseutu elinvoimaiseksi –hankkeen kanssa → esimerkki Kuntaliiton Osallistavan budjetoinnin oppaassa 2017</p> <p>Etpähä haki Päijät-Hämeen liitolta paikallistoiminnan kehittämishanketta, jossa kohteena on Lahden kaupunkialue.</p> <p>Asia etenee, osallisuus- ja lähidemokratiamalli päätetty KH:ssa 8.2.2021. AJ antanut kannanoton malliin. Aluejohtokuntamallin korvaa kumppanuuspöytä-malli 1.6.2021.</p>	<p>Kirjoita tekstiä napsauttamalla tätä.</p>
<p>Toimenpide 45 Kyläyhdistysten ja vastaavien asuinalueiden järjestöjen toimintaedellytyksiä lisätään uusilla yhteistyömuodoilla ja sopimuksellisuuden voimin.</p>	<ul style="list-style-type: none"> * maaseutuhankkeet * alueiden yhdistykset * aluejohtokunta * Lahden seurakuntayhtymä * Nastolan Seurakunta * Korin Yrittäjät 	<p>Toteutuu osittain</p> <p>Yhdistysten toiminta seurakunnan tiloissa, yhdessä tapahtuva suunnittelu ja seuranta toteutuu jonkin verran. Kirkkokahvit, yhdistysten kokoukset ja juhlatilaisuudet.</p> <p>Korin Yrittäjät ry on tehnyt paikallisten yhdistysten kanssa yhteistyötä. Samoin jo päätynyt Nastolan maaseutuelinvoimaiseksi hanke oli suuri tuki Liike- ja yrityskeskus Korille</p> <p>Tuetaan tarvittaessa</p> <p>AJ yhteistyössä SRK:n kanssa hautausmaan siivoustalkoot. Järjestetty yhdistysiltoja 5 krt vuonna 2016 (osa suunnattu kylien yhdistyksille). Koulutuksia järjestetty yhdistyksille 2016 – 2017. Yhdistysiltoja järjestetty vuosina 2017-2020 väh. 2 krt/vuosi.</p> <p>Jatkettu Kerro Pois -tilaisuuksia ja yhdistysiltoja säännöllisesti. Ympäristöpääkaupunki-projektitukia myönnetty 2019-2020.</p> <p>Yhteistyösopimuksilla kylien jääkenttien hoito → esim. sopimus tehty Villähteen osalta 12/2017</p>	<p>Tapahtumien päällekkäisyydet ongelma?</p> <p>Korin Yrittäjät ry tekee myös jatkossa yhteistyötä muiden yhdistysten kanssa.</p> <p>Tapahtumien "vuosikello" olisi hyvä, sen kokoamiseksi tarvitaan koordinaatiota.</p>

Toimenpide	toimijat	Toteutuneet toiminnot	Suunnitelma/huomiot
		<p>Nastola-seura perusti Kirkonkylän jaoksen 2016. AJ mukana kehittämisilloissa. Nastolan alueen Tilaverkkotyöpaja järjestetty toimijoille sekä asukkaille (mukana Kuntaliiton Osallistavan budjetoinnin oppaassa). On pyritty kulttuurikumppanuuteen Lahden kaupungin kanssa. Tavoitteena edulliset/ ilmaiset tilat kulttuuripalveluita toteuttaville yhdistyksille. (Tyhjänä olevat tilat) Asia ei ole edistynyt.</p> <p>Maaseutuhanke ollut aktiivinen kyläalueilla ja toimijoiden aktivoinnissa. Tavoitteena, että kyläyhdistykset itse aktivoituvat ja jatkavat toimintaa sekä yhteistyötä hankkeen päättymisen jälkeen.</p>	
<p>Toimenpide 46 Osallistutaan vuosittain Avoimet kylät – tapahtumaan ja vuonna 2017 Avoimet kisakylät sekä Suomi 100 vuotta - tapahtumaketjun rakentamiseen sekä sataman kylämarkkinoille.</p>	<ul style="list-style-type: none"> * maaseutuhanke * aluejohtokunta * yhdistykset * Nastola-seura * Päijät-Hämeen liitto * Korin Yrittäjät 	<p>Toteutunut</p> <p>Päijät-Hämeen liitto tuki lukuisia Lahden/Nastolan hankkeita Suomi 100 - rahoituksella ja maakunnallisia kylätapahtumia.</p> <p>Avoimet kylät tapahtumassa Nastola-seura mukana Kyläkauppapäivän ohjelmalla 2017 ja 2018</p> <p>Kyläkierrros 2019. Tuotu kyläalueita näkyväksi. Puutarhajuhlat.</p> <p>AJ osallistunut kaikkiin tai mahdollistanut niiden toteutumisen. Rakokivessä järjestettiin kisakylätapahtuma Fire&Snow. Yhdistyksiä avustettu tapahtumien järjestämisessä sekä muuta tukea annettu. Tiedotettu mm. some- kanavilla tapahtumista.</p> <p>Kylämarkkinoille ei osallistunut vuonna 2017 Nastolan alueen kylä. Avoimissa kylissä sekä kyläkauppapäivässä mukana uutena Kirkonkylä (järj. Nastola-Seura). → Aktivoitava kylä ja yhdistyksiä osallistumaan Avoimet kylät –tapahtumiin sekä kylämarkkinoille.</p> <p>AJ mukana Suomi100-tapahtumien järjestämisessä Nastolan alueella (mm. sankarihautausmaan kunniavartio ja Kaikki Isänmaan Puolesta Nastolassa –dokumentin julkinen näytös.</p>	
<p>Toimenpide 47 Yhdistykset ja järjestöt tehostavat kylä- ja seurantalojen ja asukastupien sekä seurakunnan tilojen käyttöä niin, että käyttö on säännöllistä ja alueen ihmisiä palvelevaa.</p>	<ul style="list-style-type: none"> * yhdistykset, järjestöt * kiinteistöjen omistajat * hanketoiminta * Lahden seurakuntayhtymä * Nastolan seurakunta * Nastola-seura 	<p>Toteutuu osittain</p> <p>Mielenterveys-ryhmät, musiikkiterapia ja PHHYKY:n perhekahvilatoiminta, Nastolan historiateoksen keskustelutilaisuudet ja historianäyttely</p> <p>Vanhan kunnantalon käyttö Nastola- seuran Kyläkahvilana, kesänäytettyilana ja pop-up festareiden tapahtumapaikkana tuo kunnantalon esiin ja näyttää miten taloa voitaisiin hyödyntää yhteisölliseen ja kulttuurikäyttöön.</p> <p>Itsenäisyyspäivän juhla, veteraanijuhlat, perhekahvila. Koronapandemian vuoksi toiminnot tauolla lähes koko ajan vuonna 2020</p>	<p>Nastola-seura tulee esittämään suunnitelmat Vanhan kunnantalon ja vanhan puukoulun uusiokäyttöön</p>

Toimenpide	toimijat	Toteutuneet toiminnot	Suunnitelma/huomiot
<p>Toimenpide 49 Asukkaiden vaikuttamismahdollisuuksia lisätään maaseutualueilla kehittämällä ja hyödyntämällä sähköisiä osallistumismahdollisuuksia, esim. suunnitelmien kommentointi ja asukaskyselyt.</p>	<ul style="list-style-type: none"> * tekninen ja ympäristötoimiala * Porukka-sovellus * Idearumpu, e-palaute, Lahen D * osallisuustyöryhmä * aluejohtokunta * Korin Yrittäjät 	<p>toteutunut</p> <p>Liike- ja Yrityskeskus Korissa on 5/2018 suoritettu sähköisenä kyselynä markkinatutkimus, jossa kerätty vastaajilta lisäksi myös kehitystoiveita ja ideoita.</p> <p>Edistetään aktiivisesti. Sähköisiä kyselyjä toteutettu. Vuonna 2020 kysely AJ-vaikutuksista ja OSBU-ideointi ja äänestysvaihe sähköisesti ja palautekyselyt.</p> <p>AJ some-kanavat (FB, Instagram, Youtube), nastola.fi-sivut, Idearumpu käytössä ja markkinoitu (esitteet, infokehä jne.). Sähköinen kysely toteutettu 04/2017.</p> <p>AJ järjestänyt Kerro Pois! –kahvihetkiä. Suppeampia kyselyjä tehty vuonna 2016 2 kpl sekä 1 kpl laajempi kyselytutkimus. Sähköinen asiointi tutuksi –tapahtumissa tehty asukaskyselyt.</p> <p>Kymppi toteuttanut kyselyitä ja ollut aktiivinen sekä järjestänyt erilaisia tilaisuuksia.</p> <p>Idearumpu. Kts aikaisemmat toimenpiteet Kapa-tutkimus 2016.</p> <p>Aj on tukenut digikinkereitä, some-nostoja, verkkosivuja. A sukaskyselyt – millainen heijastin-kysely. Monitoimitalon käyttäjäryhmät. Oma Lahti –kaavoitusillat.</p>	<p>Edistetään, että MTK tms. selvittää asukkaiden ja yrittäjien näkökulmaa laajakaistahankkeeseen</p>
<p>Toimenpide 50 Lahden nuorisovaltuuston toimintaan ohjataan resursseja ja sen toiminnasta tiedotetaan erityisesti maaseutualueella.</p> <p>Poistetaan, ei kuulu maaseutuohjelmaan</p>	<ul style="list-style-type: none"> * nuorisopalvelut * Lahden nuorisovaltuusto, yhdistykset * aluejohtokunta 	<p>AJ käsitellyt nuorten ideoita Idearummun kautta ja vienyt tietoa eteenpäin. Nuorisovaltuustolta edustaja Aluejohtokunnassa.</p> <p>Lahden nuorisovaltuustolle osoitetaan vuosittaisessa lasten ja nuorten kasvu-vastuualueen talousarviossa oma määräraha. Nuorisovaltuusto määrittelee itse omat toimintatavoitteensa. Nuorisovaltuusto osallistui mm. 5.5.2018 Nastolan harrastemessuille. Nuorisovaltuuston edustaja on myös osallistunut Nastolan aluejohtokunnan tilaisuuksiin. Nuorisopalveluiden nuorisonohjaaja toimii nuorisovaltuuston tukena ja yhdyshenkilönä.</p> <p>Nuorisovaltuustolla on ja tulee olemaan edustajajäsen Nastolan aluejohtokunnassa ja kumppanuuspöydissä.</p>	<p>Edistetään nuorilta tulleita ideoita. AJ voisi tukea jollain tavoin alueelle suuntautuvaan toimintaan sekä tiedottaa osaltaan esim. some-kanavilla ja nastola.fi -sivuilla. Nuorisovaltuusto Nastolan alueen (kylät) kierrokselle AJ:n tuella?</p> <p>Nuorisovaltuusto toimii hyvin itsenäisesti ja sen kokoonpano vaihtuu vuosittain. Jotta kontaktit nuorisovaltuuston ja esim. aluejohtokunnan kanssa säilyvät, on hyvä esim. sopia vuosittain tapaaminen uuden nuorisovaltuuston kanssa.</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ vuosittaiset tapaamiset ei toteutuneet
<p>Toimenpide 51 Päätöksentekoon vaikuttaminen jo suunnitteluvaiheessa vakiinnutetaan kaupungin maaseutualueiden toimintatavaksi; esimerkkinä maaseutupoliittisen ohjelman päivittäminen.</p>	<ul style="list-style-type: none"> * kaupunki, toimialat * aluejohtokunta * Nastola-seura * Nastolan Teollisuusryhmä * Korin Yrittäjät 	<p>On aloitettu ja toteutettu</p> <p>Maaseutupoliittista ohjelman toimenpiteitä aktivoitu. EVA-kehittämistyössä edustus ollut mukana.</p> <p>AJtaa kuultu kaupungin strategian ja talousarvioiden suunnitteluvaiheessa. Teky kuullut AJtaa aktiivisesti kaavoituksessa.</p> <p>Nelliä päivitetty ja arvioitu toteutumista ja ajankohtaisuutta. Yhteistyötä lisätään eri toimijoiden kesken. Työryhmän perustaminen 2018</p> <p>NTR ja ENK Nastola mukaan suunnitteluvaiheessa.</p> <p>Nastola-seura haluaa vaikuttaa ja on ilmaissut kantansa päätöksiin ja suunnitelmiin aina kun se on ollut mahdollista</p>	<p>Toivotaan myös yrittäjien näkemysten huomioon ottamista.</p>

Toimenpide	toimijat	Toteutuneet toiminnot	Suunnitelma/huomiot
		Maaseutupoliittisen työryhmän tapaamisia järjestetty. NELLI-työpajat järjestetty 2019 ja 2020.	
<p>Toimenpide 52 Maaseutuvaikutusten arviointi (MVA) otetaan maaseutus suunnittelun työkaluksi. Maaseutuasiantuntijaverkoston käyttöä toiminnan tueksi.</p> <p>Ympäristösuunnittelu otetaan osaksi EVA-menetelmää</p>	<ul style="list-style-type: none"> * kaupunki * aluejohtokunta * Leader * Päijät-Hämeen liitto 	<p>On aloitettu</p> <p>Maaseutuvaikutusten arviointi huomioitiin uuden maakuntastrategia ja -ohjelman laadinnassa 2017</p> <p>Jatketaan toimenpiteitä.</p>	<p>AJ: Osana EVA-mallia; konsultoidaan tarvittaessa</p> <p>Vaikutusten ennakoarviointi (EVA) kuuluu vuodesta 2021 alkaen kaikkeen kaupungin päätöksentekoon pl. viranhaltijapäätökset.</p> <p>Tehty kyselytutkimus 2016, jossa mukana MVA-kysymyksiä. Selvitetään kaupunkitasoisen KAPA-tutkimuksen tulokset 2017.</p>